

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Економіки та менеджменту
/назва факультету/

Кафедра психології
/назва кафедри/

ЗАТВЕРДЖУЮ
Дека́н факультету
Галина ЦІХ
(прізвище та ініціали)
« 30 » серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ

/назва дисципліни/

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

/шифр / назва галузі знань/

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

/назва/

спеціальність 053 «Психологія»

/шифр і назва/

освітня програма «Психологія»

/назва/

спеціалізація

/назва/

вид дисципліни вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки

/обов'язкова/ вибіркова/

Тернопіль – 2024 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Психологія релігії»

(назва дисципліни)

для студентів факультету економіки та менеджменту

(назва факультету)

Розробники:

професор кафедри психології,
доктор історичних наук, професор

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

/ Ярослав СТОЦЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні
кафедри психології

(назва)

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

/ Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК
факультету економіки та менеджменту

(назва)

Протокол від «30» серпня 2024 року № 2

Секретар НМК

(підпис)

/ Оксана ПОТІХА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма погоджена:

Спеціальність 053 «Психологія»

(шифр і назва)

освітня програма «Психологія»

(назва)

Завідувач випускової кафедри

(підпис)

/ Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої програми

(підпис)

/ Ірина ПЕРІГ /

(ініціали та прізвище)

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	5/150	5/150
Аудиторні заняття, год.	54	16
Самостійна робота, год.	96	138
Аудиторні заняття		
- лекції, год.	36	6
- лабораторні, год.	-	-
- практичні заняття, год.	18	6
- семінарські, год.	-	-
Самостійна робота		
- підготовка до лабораторних (практичних, семінарських) занять	27	12
- опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	43	81
- виконання контрольних завдань	-	-
- виконання індивідуальних завдань	-	-
- виконання курсових проектів (робіт)	-	-
- підготовка та складання заліків, екзаменів, контрольних робіт, рефератів, есе, тестування	26	45
Залік		

Частка годин самостійної роботи студента:

- денна форма навчання - 64%;
- заочна (дистанційна) форма навчання - 92%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. **Мета** «Психології релігії» – ознайомити студентів із основними етапами розвитку психології релігії як самостійної дисципліни; базовими теоретичними підходами у психології релігії; із структурою, особливостями та чинниками формування релігійної свідомості; із основними етапами розвитку релігійності як на суспільному, так і на індивідуальному рівні; із психологічними особливостями інституціоналізованого та побутового релігійного життя; із засадами наукового розуміння психологічних закономірностей та механізмів впливу релігійних організацій та лідерів, а також із способами протистояння деструктивним впливам у цій сфері; закласти основи формування гуманістично-орієнтованого та толерантного до мультикультурності професійного світогляду майбутнього психолога та формування початкових навичок і умінь для практичної роботи психолога – як у індивідуальній діяльності, так і в груповій взаємодії.

2.2. **Завдання** навчальної дисципліни:

- ✓ розкрити психологічні витoki релігії;
- ✓ проаналізувати психологічну характеристику складників релігійних систем;
- ✓ висвітлити роль змінених станів свідомості (ЗСС) у системі релігійного досвіду;
- ✓ показати вплив релігії на безсвідому сферу людини і значення такого впливу для формування соціотипу;
- ✓ ознайомити студентів із аспектами релігійної віри та етапами її розвитку;
- ✓ розкрити психологію релігійної особистості та психологію релігійного розвитку;
- ✓ показати особливості езотеричних психопрактик у релігійних системах світу;
- ✓ висвітлити психологічні тенденції та особливості розвитку релігійності в неорелігіях;
- ✓ проаналізувати проблеми маніпулятивного впливу на психіку людини новітніх релігійних культів.

Програмні результати дослідження:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

- інтегральної:

ІНТ. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

- загальних:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- спеціальних:

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
1	<p>Тема 1. Психологія релігії як самостійна наукова дисципліна.</p> <p>1. Історичний і функціональний зв'язок між психологією і релігією.</p> <p>2. Психологія релігії як галузь психологічного знання і релігієзнавства.</p> <p>3. Методи психології релігії.</p> <p>4. Школи психології релігії</p>	2	0,5
2	<p>Тема 2. Психологія родоплемінних культів.</p> <p>1. Психологічна характеристика спільних елементів релігійних систем.</p> <p>2. Психологія тотемізму.</p> <p>3. Психологія фетишизму.</p> <p>4. Психологія анімізму.</p> <p>5. Психологія магії.</p> <p>6. Психологія шаманізму.</p>	4	0.5
3	Тема 3. Психологія релігійного культу.	4	1

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Культ. 2. Релігійна мораль. 3. Механізми культових відправ. 4. Культові символи і сакральне мистецтво та їх вплив на зміни стану свідомості (ЗСС). 5. Сповідь. 6. Молитва. 		
4	<p>Тема 4. Психологія релігійної віри.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність релігійної віри. 2. Емоційні чинники релігійної віри. 3. Психологічний аналіз феномену релігійної віри. 4. Етапи розвитку релігійної віри. 5. Релігійна віра в ракурсі християнської католицької теології. 	6	1
5	<p>Тема 5. Психологія релігійної особистості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела релігійності. 2. Типи і функції релігійності особистості та характер і релігійність. 3. Релігійний досвід. 4. Людина в групі і в громаді, в секті і в Церкві. 	4	0,5
6	<p>Тема 6. Психологія релігійного розвитку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фактори релігійного розвитку. 2. Етапи релігійного розвитку. 3. Релігійні кризи. 4. Релігійне навернення. 	4	0,5
7	<p>Тема 7. Езотеричні психопрактики в релігійних системах.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Езотеричні психопрактики в родоплемінних релігіях. 2. Езотеричні психопрактики в національних релігіях. 3. Психопрактики світових релігіях. 	6	1

8	Тема 8. Психологічні тенденції та особливості розвитку релігійності в неорелігіях. 1. Класифікація і загальний аналіз новітніх релігійних систем. 2. Психологічні особливості неорелігій. 3. Психорелігійні ефекти харизматичних систем. 4. Деструктивні культи і деструктивні методи впливу на психіку. 5. Маніпуляції свідомістю в нетрадиційних релігійних культурах. 6. Психологічні моделі в тоталітарних культурах.	6	1

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
1	Тема 1. Психологія релігії як самостійна наукова дисципліна	2	0,5
2	Тема 2. Психологія роодоплемінних культурів	2	1
3	Тема 3. Психологія релігійного культу	2	0,5
4	Тема 4. Психологія релігійної віри	3	1
5	Тема 5. Психологія релігійної особистості	2	0,5
6	Тема 6. Психологія релігійного розвитку	2	0,5
7	Тема 7. Езотеричні психопрактики в релігійних системах світу	2	1
8	Тема 8. Психологічні тенденції та особливості розвитку релігійності в неорелігіях	3	1
Усього годин:		18	6

3.3. Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
1	Підготовка до практичних занять та опрацювання лекційного матеріалу	27	12
2	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції: 1. Особливості методу інтроспекції.	43	81

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Теоретичні і практичні властивості методу інтерв'ю. 3. Розвиток психології релігії в світі і в Україні. 4. Психологічна характеристика релігійних символів. 5. Психологія сибірського шаманізму. 6. Види заповідей (табу) в релігійних системах світу. 7. Психологічно-семантичне (змістове) зображення хреста в українському сакральному мистецтві. 8. Психологія культової символіки та покайної душі в українській поезії на релігійну тематику. 9. Совість як “голос Божий в душі людини”. 10. Віра в безсмертя як релігійна особливість. 11. Психологія віри в християнських св. Таїнствах. 12. Релігійна віра в радянському суспільстві під атеїстичним тиском органів державної влади. 13. Страх як фактор релігійності. 14. Вплив типу характеру на сприйняття релігії. 15. Причини зростання релігійності в незалежній Україні. 16. Психологічні особливості релігійних сект. 17. Психологічні відмінності між сектою і Церквою. 18. Психологічні ознаки деномінації як типу релігійної організації. 19. Почуття і емоції в релігійній поведінці людини. 20. Конверсія в релігійному житті України. 21. Психологічні та теологічні особливості конверсії між християнами і мусульманами. 22. Загальна характеристика та психологічні особливості езотеризму. 23. Психопрактики ісихазму. 24. Духовні практики Ігнатія Лойоли. 25. Психорелігійні особливості харизматичних систем. 26. Етапи втягнення adeptів в нетрадиційні релігійні та містичні культури. 27. Види харизматичних культів та їх поширення в Україні. 		
3	<p>Підготовка та складання заліку, тестування</p> <ul style="list-style-type: none"> - Модуль №1 - Модуль №2 - Залік 	26	45
Усього годин:		96	138

4. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового семестрового контролю – залік

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота				
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		25	100
20	16		20	19			
№ лекції	Вид робіт	Бал	№ лекції	Вид робіт	Бал	За кожних 3 бали семестрової оцінки студент отримує 1 бал підсумкової оцінки автоматично	
Лекції 1-8	Практичне заняття №1	4	Лекції 9-18	Практичне заняття №5	3		
	Практичне заняття №2	4		Практичне заняття №6	4		
	Практичне заняття №3	4		Практичне заняття №7	4		
	Практичне заняття №4	4		Практичне заняття №8	4		
				Практичне заняття №9	4		

5. Навчально-методичне забезпечення

Дистанційний курс “Психологія релігії” (ID 1566).

1. Методичні вказівки для самостійної роботи з курсу “Психологія релігії” для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / авт.-упоряд. Стоцький Я. В. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. 44 с.
2. Методичні вказівки для практичних занять з курсу “Психологія релігії” для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / авт.-упоряд. Стоцький Я. В. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. 28 с.
3. Стоцький Я.В. Психологія релігії : Курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ, 2011. 144 с.

6. Рекомендована література

1. Академічне релігієзнавство: підруч. / за наук. ред. проф. А. Колодного. К.: Світ Знань, 2000
2. Гофф Ж. Л. Середньовічна уява. Л.: Літопис, 2007. 350 с.

3. Грюн А. Самонавіювання: Як поводитися зі своїми думками. Л.: Свічадо, 2008. 64 с.
4. Дайчер Т. Роздуми про віру: до питання богослов'я духовності. Л.: Свічадо, 2004. 184 с.
5. Катехизм християнської віри для молоді і старших. Л.: Свічадо, 2002. 238 с.
6. Москалець В. П. Психологія релігії: підруч. К.: Ліра-К, 2019. 192 с.
7. Нетрадиційні релігійні та містичні культури України: навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Остроухова. К.: Росава, 2003. 336 с.
8. Пезхальський Ю. Листи до священника: Шукаючи дороги перемін. Л.: Свічадо, 2008. 180 с.
9. Полоненики релігійного екстазу: психологія релігійних сект. / авт.-упоряд.: О. В. Тимченко, В. Б. Шапарь. Х.: Прапор, 1998. 477 с.
10. Предко О. І. Психологія релігії: підруч. К.: Ліра-К, 2023. 348 с.
11. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. К.: Академвидав, 2006. 424 с.
12. Психологія. З викладом основ психології релігії / під ред. о. Юзефа Макселона. Л.: Свічадо, 1998. 320 с.
13. Релігієзнавство: підруч. / за ред. В. І. Лубського, В. І. Теремка. К.: Академія, 2000. 408 с.
14. Сафронов А. Г. Психологія релігії: моногр. К.: Ніка-Центр, 2002. 224 с.
15. Святий Августин. Сповідь. Л.: Свічадо, 2021. 356 с.
16. Стоцький Я. В. Держава і релігії в західних областях України: конфесійні трансформації в контексті державної політики 1944 – 1964 років.: моногр. К.: ФАТА, ЛТД, 2008. 510 с.
17. Стоцький Я. В. Бучацький монастир отців Василіян: на службі Богові й Україні. До 300-ліття заснування.: моногр. Львів: Місіонер, 2011. 250 с.
18. Стоцький Я. В. Ренесанс УГКЦ в Тернопільській і Хмельницькій областях наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. *Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія»*. Сер. Іст. науки. 2016. Вип. 25. С. 121 – 132.
19. Стоцький Я. В. Релігійний чинник у діяльності лауреатів Нобелівської премії Миру. *Наук. зап. ТНПУ ім. Володимира Гнатюка*. Сер. Історія. 2017. Вип. 2. Ч. 3. С. 109 – 118.
20. Стоцький Я. В. Біблія в життєдіяльності Івана Пулюя.: брошура. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2021. 24 с.
21. Стоцький Я. В. Діяльність пізньопротестантських Церков у Західній Україні (1920-ті – 1991 рр.): політологічний аналіз конфесійних трансформацій.: моногр. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2023. 273 с.

